

Historie van de Neude en het gebouw

Van Noede naar Neude

De Neude is oorspronkelijk een laaggelegen plek –hodi- aan de rivier, net gelegen buiten het Romeinse fort, in 1347 voor het eerst vermeld onder de naam Noede. De plek wordt drooggemaakt en opgehoogd om er toernooien, vee- en korenmarkten te kunnen houden. Tot laat in de 17e eeuw worden er executies uitgevoerd, op het schavot van het stadsgerecht met de galg voor moordenaars, de brandstapel voor heksen en ketters en de koperen ketel voor vervalsers. Aan het plein komt een stadspomp en er is handel, van touwslagers en zeilmakers in het verleden tot kantoorartikelen, bankzaken en drogisterij nu. In de jaren 80 van de vorige eeuw was het plein een parkeerplaats, nu zijn er festivals en horeca. De naam verandert gedurende de eeuwen van Noede via Node naar Nuede en tenslotte Neude. De Neude voor Utrechters, niet het Neude!

Klooster en de Munt

Van 1396 tot 1647 staat op de Neude het Ceciliaconvent, een klooster voor meisjes uit de gegoede kringen. Bij de opgravingen in 2018 zijn nieuwe sporen van een beerput gevonden; onderzoek daarvan leert meer over de eetgewoonten van de nonnen. In 1618 wordt de kapel van het Ceciliaconvent in gebruik genomen als wachthuis voor soldaten. Rond 1647, als het klooster leegstaat, krijgt het een nieuwe bestemming als de Munt, later Rijksmunt. Bij dezelfde opgraving zijn ook hier veel sporen en voorwerpen van teruggevonden. In de Munt zijn, naast bankbiljetten en munten, ook de officiële Nederlandse postzegels gedrukt, de eerste in 1852. In de Grote hal hangt nog een plaquette ter herinnering hieraan.

Postkantoor

Nadat de Rijksmunt verhuist naar de Leidseweg wordt besloten een nieuw Hoofdpостkantoor te bouwen aan de Neude. In 1917 begint architect Joseph Crouwel met het ontwerp, de bouw start in 1920 en duurt tot 1924. Het wordt, in de stijl van de Amsterdamse School, een Gesamtkunstwerk; een gebouw met bijpassende kunst, ornamenten, meubels en gebruiksvoorwerpen als een geheel. Crouwel ontwerpt veel zelf, voor beelden, ramen en dergelijke worden kunstenaars ingeschakeld. De beelden hebben als thema de werelddelen, met elkaar verbonden door post en telegrafie. Voor boven de entree ontwerpt Richard Roland Holst een glas-in-loodraam; Van den Eijnde, met wie Crouwel vaak samenwerkt, tekent voor de hardstenen beelden op overige plekken. Voor de opening moet er echter bezuinigd worden, alle 'bijzaken' worden geannuleerd. De leeuwen bij de ingang worden in 1926 geplaatst met geld van de Utrechtse bevolking. En de beelden in de hal worden uiteindelijk in 1929, vijf jaar na de opening, uitgehouwen. Het postkantoor doet dienst tot eind oktober 2011, dan sluit het als laatste in Nederland haar deuren.

Bibliotheek Neude

Na de sluiting is er oorspronkelijk sprake van hergebruik van het pand als hotel of winkels. Vanaf 2014 wordt de mogelijkheid van de Centrale Bibliotheek in het pand bekeken en eind juni 2015 besluit B&W positief hierover. Gedurende vijf jaar worden er plannen en tekeningen gemaakt, gebouwd, verbouwd, verhuisd en ingericht om een bibliotheek te maken die past in de 21e eeuw. Niet alleen de imposante hal, maar het hele gebouw wordt vrij toegankelijk. Op 13 maart 2020 opent de Bibliotheek Neude, als huiskamer van de stad. Voor en met de stad.

Veel meer over de historie van het plein de Neude en het gebouw van Bibliotheek Neude is te lezen in het boek 'Neude, hart van Utrecht', van het Utrechts Archief en de Bibliotheek Utrecht.